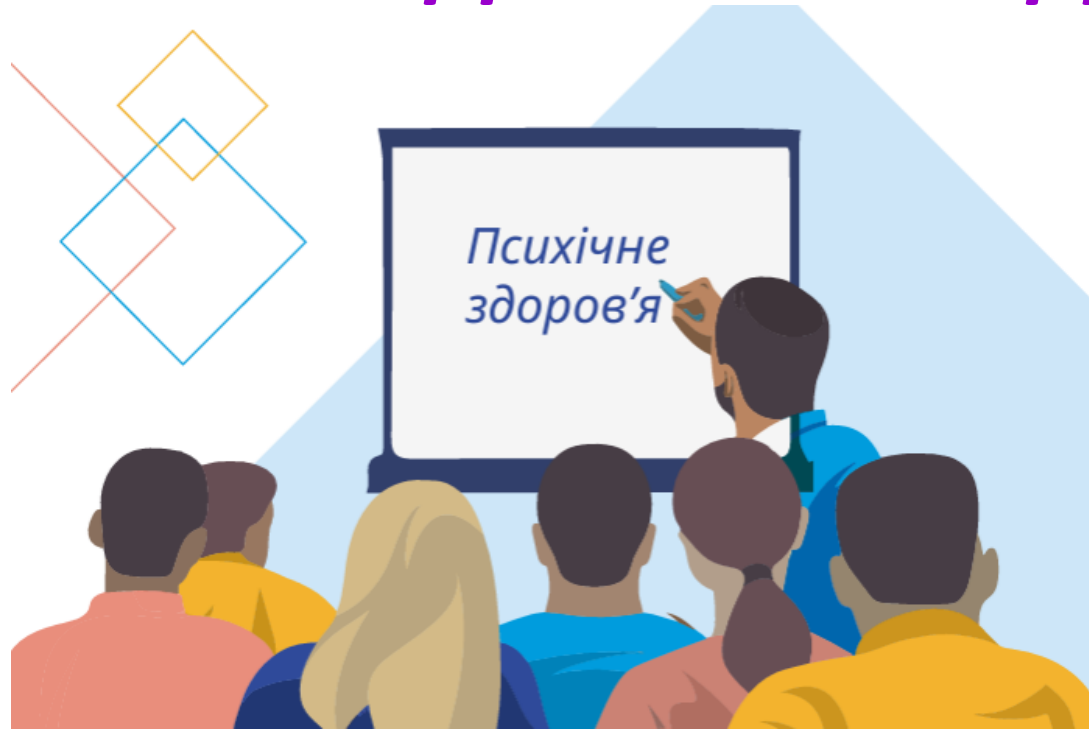

НАЦІОНАЛЬНИЙ ФАРМАЦЕВТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
КАФЕДРА НОРМАЛЬНОЇ ТА ПАТОЛОГІЧНОЇ ФІЗІОЛОГІЇ

ВПЛИВ ФІЗИЧНОЇ АКТИВНОСТІ НА ПСИХІЧНЕ ЗДОРОВ'Я ЛЮДИНИ

Чікіткіна Валентина Василівна

Психічне (ментальне, від англ. **mental health**) **здоров'я** — це стан щастя та добробуту, в якому людина здатна реалізувати свій власний потенціал, може протистояти життєвим стресам, продуктивно працювати та робити внесок у суспільне життя.

У більш широкому значенні - це стан психологічного благополуччя, при якому кожна людина може реалізувати свій власний потенціал, впоратися зі звичайними щоденними стресами, продуктивно працювати та вносити суттєвий вклад в життя свого оточення.

2019 р. – понад
1 млрд. осіб
страждають
психічні та
аддиктивні
розлади - **16%**
всього населення

2020 р. - на тлі пандемії
COVID-19 поширеність
тривожних і серйозних
депресивних розладів
збільшилася на 26% і
28% відповідно

В Європі від
психічних розладів
страждають 110
млн. осіб, тобто
12% всього
населення

В Україні понад 3%
населення у 2020 р.
страждали на
розлади психіки та
поведінки

Серед психічних розладів
найбільше випадків
депресії (44,3 млн. осіб)
та тривожності (37,3 млн.
осіб)

Критерії визначення психічного здоров'я

1. Усвідомлення постійності та ідентичності свого фізичного і психічного «Я»

Якщо людина втрачає відчуття самоідентифікації, сприймає себе не цілісно, не має усвідомлення життя, як єдиного процесу, а лише фрагментарні події – це привід звернути увагу на своє психічне здоров'я.

2. Постійність і однаковість переживань в однотипних ситуаціях

Якщо людина потрапляє в однакові ситуації, які виводять її з зони комфорту, то має бути чіткий план дій, де б вона почувала себе максимально захищеною.

3. Критичне ставлення до себе і своєї діяльності

Здатність до аналізу свого життя, своїх дій, докладених зусиль для досягнення певної мети чи цілі. Вміння вибудовувати для себе алгоритми дій та поведінки.

4. Адекватність психічних реакцій впливу середовища

Коли реакція людини відповідає силі й глибині зовнішнього чинника.

7. Здатність змінювати свою поведінку залежно від зміни життєвих обставин

Гнучкість психіки людини говорить про її ресурсність та адаптивні можливості.

6. Планування власної життєдіяльності та її реалізації

Планування свого режиму дня, роботи та мати сили й ресурс дотримуватися цього графіку.

5. Здатність керувати своєю поведінкою відповідно до встановлених норм

Якщо людина намагається себе поводити, протестуючи загальноприйнятим нормам, це говорить про порушення психічного здоров'я (до прикладу, закидати ноги на стіл в громадських місцях).

ВООЗ. Психічне здоров'я: посилення укріплення психічного здоров'я, 2001 р.; Інформаційний бюлетень № 220, Женева, Швейцарія, 2001 р. Оновлено в серпні 2014 р.:

<http://www.who.int/mediacentre/factsheets/fs220/en/>

Міжнародний стандарт психічного здоров'я включає 10 ознак

- ✓ інтелект,
- ✓ цілеспрямованість,
- ✓ гнучкість,
- ✓ логічність мислення,
- ✓ моральні якості,
- ✓ соціальна поведінка,
- ✓ особливості харчування,
- ✓ емоційність,
- ✓ відношення до свого здоров'я,
- ✓ сексуальність

Для збереження психічного здоров'я важливо уникати скупості, мстивості, заздрощів, лицемірства, гордині, хворобливого самолюбства.

Психічно здорова людина

адекватно оцінює дійсність, виявляє інтерес до навколишнього світу, узгоджує свою поведінку і реакцію на те, що відбувається, з умовами середовища, здатна до самоаналізу і рефлексії.

Психічно нездорова людина

уникає відповідальності, з'являється залежність від шкідливих звичок, пасивна, спостерігається підвищена тривожність, втрата віри в себе, вороже налаштована щодо оточуючих.

Стрес – один з найвагоміших чинників, який руйнує психічне здоров'я

Стрес – відчуття перенапруження через життєві проблеми та загрози. Це захисна реакція організму на зовнішні подразники, зміну соціального середовища чи травматичні події.

Головні ознаки порушення психологічної рівноваги та перші “дзвіночки” ментальних розладів (за даними ВООЗ):

- ❖ **фізичні** (порушення сну, больові відчуття у будь-якій частині тіла);
- ❖ **емоційні** (постійне відчуття страху, тривоги, журби);
- ❖ **когнітивні** (труднощі з чітким мисленням, порушення пам'яті, патологічні переконання);
- ❖ **поведінкові** (агресія, зловживання алкоголем чи наркотиками, неспроможність виконувати повсякденні функції);
- ❖ **перцептивні** (наприклад, людині здається, що вона бачить або чує те, чого не помічають інші).

Як підтримувати психічне здоров'я

Фізична активність

Прогулянки
з сім'єю та
друзями

8 годин сну
щодня

Розмова про власні почуття
з тим, кому довіряєш

Здорове
харчування

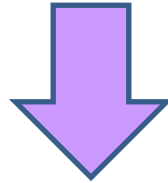
Професійна
допомога в разі
необхідності

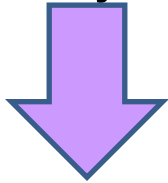
Фізичне здоров'я і психічний стан нерозривні і взаємопов'язані

«Mens sana in corpore sano»

(лат. «У здоровому тілі — здоровий дух»)

Традиційне розуміння: зберігаючи тіло здоровим, людина зберігає в собі і душевне здоров'я.

Вважається, що участь у спорті та фізичні вправи корисні для психічного стану, покращуючи настрій і якість життя. З іншого боку, вважається, що хороша розумова підготовка призводить до поліпшення фізичного стану та спортивних результатів.

Вплив фізичної активності на показники психічного здоров'я

1. Вплив занять спортом на розвиток здорового психічного статусу в підлітків

- Виявлена пряма позитивна кореляція між участю в заняттях спортом у дитинстві та розумовою працездатністю в підлітковому віці.
- Встановлено значний зв'язок між заняттями спортом у підлітковому віці та меншими симптомами депресії, меншим сприйняттям стресу та вищою самооцінкою психічного здоров'я у ранньому дорослому віці.
- ❖ 8-тижнева програма фізичної активності (від 3 до 5 днів на тиждень, включно з футболом, боксом і тренуванням на витривалість) **у групі біженців із симптомами посттравматичного стресового розладу** продемонструвала зменшення симптомів тривоги, і покращення показника самооцінювання якості життя.

Вплив фізичної активності на показники психічного здоров'я

2. Вплив фізичних вправ на нервово-психічні симптоми у пацієнтів із деменцією

- 12-тижнева програма інтенсивних силових вправ і вправ на баланс.

Результати:

- ✓ Зменшення нейропсихіатричних симптомів порівняно з хворими, які не робили фізичних вправ.
- ✓ Поліпшення нічного сну.
- ✓ Зниження збудження або агресії, депресії, тривоги, апатії або байдужості, дратівливості і зміни апетиту.

Вплив фізичної активності на показники психічного здоров'я

3. Вплив фізичних вправ на нервово-психічні симптоми у пацієнтів із хворобою Альцгеймера

- програма вправ помірної інтенсивності (комбінація аеробних вправ або вправ на витривалість, силових тренувань, тренувань на баланс та гнучкість)

Результат:

- ✓ Зниження блукання, словесних порушень та порушень сну

Вплив фізичної активності на показники психічного здоров'я

4. Вплив фізичних вправ на стан пацієнтів психіатричних закладів.

- ✓ Регулярні аеробні вправи здатні знизити ризик розвитку серйозних депресивних розладів та частоту госпіталізацій.
- ✓ Заняття фізичними вправами (йога і легка розтяжка, помірно інтенсивна ходьба, їзда на велосипеді або командні види спорту) можуть бути корисними для поліпшення як позитивної, так і негативної симптоматики, когнітивних функцій та якості життя при шизофренії.
- ✓ Фізична активність є захисним фактором проти виникнення психозу серед населення загалом і молодих людей із високим ризиком психозу.

Вплив психічного здоров'я на показники фізичної працездатності

- ✓ Серед спортсменів (за даними анкетування) загальна поширеність психічних розладів становить 11,7% (жінки: 13,8%, чоловіки: 8,8%).
- ✓ Пік появи першого епізоду психічних симптомів припадає на 19 років, при цьому 50% усіх випадків припадає на вік 17-21 року.
- ✓ Професійні спортсмени набагато більш схильні до психосоціального тиску і досягнення цілей, ніж спортсмени-аматори.
- ✓ Вплив стресорних факторів може переслідувати спортсмена і після закінчення блискучої кар'єри.
- ✓ Частота розладів харчової поведінки висока, особливо серед чоловіків, порівняно з населенням у цілому: 11% молодих елітних спортсменів страждають на розлади харчової поведінки.
- ✓ У спортсменок - "Тріада спортсменок", який являє собою поєднання низької енергетичної доступності, менструальної дисфункції та порушення мінеральної щільності кісток.

Фізична активність у психічно здорових людей допомагає перемикнути увагу та змістити фокус з хвилювання на життя яке проходить повз нас, поки ми хвилюємось. Особливо важливо, коли ми починаємо це робити систематично, адже це ще й допомагає поновити контроль за своїм життям, а отже відчутти свій власний вплив на психічний стан.

Способи піклування про психічне здоров'я

- уникайте стресових факторів та вчіться долати щоденний стрес;
- організуйте час та простір для якісного сну;
- будьте активними (багато ходіть, займайтеся спортом);
- спілкуйтеся з цікавими людьми;
- знайдіть хоббі та розвивайте його.

За допомогою фахівця варто звертатися якщо у вас довше 2 тижнів спостерігаються тривале порушення сну, стійкі нав'язливі думки, втрата інтересу та задоволення від справ і довілля, гостре небажання спілкуватися та підтримувати соціальні контакти, істотне зниження настрою.

***Бережіть психічне здоров'я!
Адже це запорука щасливого
життя і довголіття!***

